

Mycobacterium bovis stary i nowy problem w gruźlicy zwierząt i ludzi

Mycobacterium bovis old and new problem in animal and men tuberculosis

prof. zw. dr hab. Zofia Zwolska¹, lek. wet. Monika Krajewska²
prof. nadzw. dr hab. Ewa Augustynowicz-Kopec¹

1 z Instytutu Gruźlicy i Chorób Płuc w Warszawie

Zakład Mikrobiologii Instytutu Gruźlicy i Chorób Płuc, Krajowe Referencyjne Laboratorium Prątków,

Kierownik: prof. zw. dr hab. Zofia Zwolska

2 z Państwowego Instytutu Weterynaryjnego w Puławach

Zakład Mikrobiologii Państwowego Instytutu Weterynaryjnego – Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach

Kierownik: prof. nadzw. dr hab. Krzysztof Szulowski

Streszczenie:

Gruźlica jest przewlekłą chorobą ludzi i wielu gatunków zwierząt. Czynniki przyczynowe gruźlicy ssaków są zgrupowane w *M. tuberculosis complex* i zawierają kilka gatunków prątków. Są to *M. tuberculosis*, *M. bovis*, *M. bovis* BCG, *M. africanum*, *M. canetti* i *M. microti*. Gruźlica spowodowana *M. bovis* jest zoonozą, schorzeniem o złożonej epidemiologii, transmisji wewnątrz- i zewnątrzgatunkowej wśród zwierząt hodowlanych i dzikich. Prątki *M. bovis* wykazują powinowactwo do wielu gospodarzy. Wrażliwe gatunki to bydło, ludzie i inne Naczelne, kozy, psy, świny, bizona, borsuki, zwierzyzna płowa (jelenie, łanie, losie), foki, morsy, słonie i inne. *M. bovis* może zakażać ludzi stanowiąc dla nich etiologiczny czynnik gruźlicy. Infekcja ta może stanowić poważny problem zdrowotny jeżeli żywe prątki są obecne w mleku chorych zwierząt. Wprowadzony wiele lat temu proces pasteryzacji mleka, znacznie poprawił sytuację na świecie eliminując ten problem. Obecnie, ryzyko gruźlicy wywołanej *M. bovis* powraca, szczególnie u ludzi zakażonych wirusem HIV.

Słowa kluczowe: *Mycobacterium bovis*, zoonozy, postaci gruźlicy u zwierząt, identyfikacja

Summary:

Tuberculosis (TB) is a chronic disease that occurs in humans and several species of animals.

The etiological agents of mammalian tuberculosis, classified as members of the *M. tuberculosis complex* includes the species: *M. tuberculosis*, *M. bovis*, *M. bovis* BCG, *M. africanum*, *M. canetti* and *M. microti*. Tuberculosis due to *M. bovis* is a zoonotic disease with a complex epidemiological patterns which includes transmission of infection within and between, domestic, farm and wildlife populations. The cause of bovine-type tuberculosis, has an exceptionally wide host range. Susceptible species include cattle, humans, non-humans primates, goats, cats, dogs, pigs, buffalo, badgers, possums, deer, seals, walrus, elephants and others. *M. bovis* can infect the people as etiological agent of tuberculosis and infection was recognized as a major public health problem when this organism was transmitted to man via milk from infected cows. The introduction of pasteurization long ago helped eliminate this problem. Nowadays, the human immunodeficiency virus (HIV) is associated with a greatly increases risk of overt disease in humans infected with *M. bovis*. It is believed this increased risk also occurs in the case of *M. bovis* infections in humans.

Key words: *Mycobacterium bovis*, zoonosis, form of tuberculosis in animals, identification.